

Рибчанська Х.В.,

асистент,
кафедра історії України та економічної теорії,
Львівський національний університет ветеринарної медицини і біотехнологій
імені С.З. Гжицького
khrustuna@ukr.net

Рибчанская К.В.,

ассистент,
кафедра истории Украины и экономической теории,
Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий
имени С.З. Гжицкого

Rybchanska C.V.,

assistant,
Ukraine's history and economic theory department,
Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology
named after S.Z. Gzhytsky

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

ПРИНЦИПЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

THE STATE REGULATION PRINCIPLES OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

Розглядаючи вищу освіту як складову національної економіки, визначено основні принципи державного регулювання вищої освіти. Акцентовано увагу на відсутності єдиного підходу до їх переліку. Обґрунтовано доцільність застосування при здійсненні регуляторної діяльності у сфері вищої освіти принципів верховенства права, справедливості та забезпечення єдності стратегічного і поточного державного регулювання та його оперативності. Зважаючи на важливість принципу забезпечення доступності вищої освіти для реалізації права на освіту акцентовано увагу на його дотриманні для соціально-вразливих верств населення. Визначено основні проблеми щодо його практичної реалізації для вказаних верств населення. Дано характеристику визначених принципів, враховуючи специфіку вищої освіти.

Рассматривая высшее образование как составляющую национальной экономики, определены основные принципы государственного регулирования высшего образования. Акцентируется внимание на отсутствие единого подхода к их перечню. Обоснована целесообразность применения при осуществлении регуляторной деятельности в сфере высшего образования принципов верховенства права, справедливости и обеспечения единства стратегического и текущего государственного регулирования и его оперативности. Учитывая важность принципа обеспечения доступности высшего образования для реализации права на образование акцентируется внимание на его соблюдении для социально-уязвимых слоев населения. Определены основные проблемы по его практической реализации для указанных слоев населения. Дана характеристика определенных принципов, учитывая специфику высшего образования.

The basic principles of state regulation of higher education was defined according to considering higher education as a component of the national economy. The lack of a single approach to their list was emphasized. The principles of the rule of law, justice and ensuring the unity of strategic and current state regulation and its efficiency are substantiated in the field of higher education. As addition we consider the principle of combining the priority of education with the attainment of the state development strategic goals. Also, in our opinion, the principles of the state regulation of higher education should include the principle of professionalism of the regulation subjects personnel structure. It consists in the fact that responsible positions in state bodies should be occupied by persons who have passed the competitive selection through an open and impartial procedure. Taking into account the importance of the principle of ensuring accessibility of higher education for the realization of the right to education, attention has been focused on its compliance with socially vulnerable groups of the population. The basic problems of its practical realization for the specified groups of the population are determined. A description of the defined principles is given, taking into account the specifics of higher education. Our goal was to identify those principles without which the state regulation of higher education would be ineffective.

Ключові слова. Принципи, вища освіта, державне регулювання.

Ключевые слова. Принципы, высшее образование, государственное регулирование.

Key words. Principles, higher education, state regulation.

Вступ. На рубежі двох тисячоліть вища освіта не лише Європи, але й практичного всього світу переживає період модернізації, перегляду не лише окремих напрямів, методів науково-педагогічної діяльності, а й багатьох засадничих принципів свого функціонування [4, с. 12], серед яких вагому роль відіграє регулювання.

Зважаючи на значний вплив вищої освіти не лише на кількісні та якісні параметри людського розвитку, а й на економічне становище держави, питання державного регулювання цією сферою стають предметом усе більшої кількості наукових дискусій. Здебільшого дискусії виникають щодо визначення отримального співвідношення державного і ринкового регулювання сфери вищої освіти, яке не є сталим і змінюється під впливом багатьох чинників, а також вибір відповідних методів та інструментів регулювання. При цьому орієнтиром для застосування тих чи тих конкретних методів та інструментів мають бути науково обґрунтовані принципи цього регулювання. Окрім допомоги у виборі методів та інструментів, вони сприятимуть точнішому визначенні пріоритетів, основних завдань, очікуваних результатів при розробці чергової стратегії розвитку освітньої галузі, в тому числі і вищої, а також точнішому та обґрунтованішому розрахунку прогностичних показників вищої освіти.

Вагомий внесок у дослідження теоретичних аспектів розвитку вищої освіти та її державного регулювання зробили багато науковців і практиків, серед яких: М.Ю. Авксентев, Т.М. Боголіб, С. В. Бреус, Н.І. Верхоглядова, О.В. Гаращук, М.П. Денисенко, І.С. Каленюк, А.М. Колот, Г.С. Лопушняк, І. І. Пасінович, Н.В. Ушенко та інші. Результати їх досліджень, висвітлені у працях, використовувались як основа для узагальнення і удосконалення системи принципів державного регулювання вищої освіти та розуміння їх суті.

Постановка завдання. Метою статті є визначення принципів державного регулювання вищої освіти в сучасних умовах і розкриття їх змісту.

Результати дослідження. Формулюючи принципи, розробка яких є важливим елементом державного регулювання вищої освіти, ми виходимо з того, що принципи — це «...першопочаток; те, що лежить в основі певної теорії науки; внутрішнє переконання людини; основне правило поведінки; основна особливість у будові чого-небудь» [12, с. 451].

Виходячи із того, що державне регулювання вищої освіти є складовою державної політики, вважаємо за доцільне розглянути спочатку принципи, що притаманні державній політиці у сфері освіти.

Основним із цих відповідно до Закону України «Про вищу освіту» є принцип доступності. Його суть, як стверджує Г.С. Лопушняк [9, с. 57], полягає в тому, що на території під юрисдикцією держави навчальні заклади й програми мають бути доступними кожній людині, причому держава повинна — де-юре й де-факто — забезпечити: недискримінацію за всіма ознаками, забороненими на міжнародному рівні; фізичну та економічну доступність. Особливо важливим є дотримання принципу доступності для людей з обмеженими можливостями, оскільки набуття нових компетенцій у процесі навчання у вищому навчальному закладі дозволить інвалідам повніше реалізувати свій потенціал і не бути відторгненими від суспільного життя.

Основними проблемами забезпечення доступності послуг вищої освіти для осіб з обмеженими можливостями є: непристосованість навчальних приміщень і гуртожитків вищих навчальних закладів для безперешкодного пересування студентів-інвалідів з хворобами опорно-рухового апарату; відсутність відповідних кваліфікованих фахівців для роботи з студентами-інвалідами; відсутність у ст. 49 «Форми навчання у вищих навчальних закладах» Закону України «Про вищу освіту» інклюзивної форми навчання; недостатня розвиненість дистанційної форми навчання у вищих навчальних закладах; низький рівень соціального забезпечення інвалідів, що ускладнює їхню можливість отримання вищої освіти за дистанційною формою (окрім задоволення основних потреб необхідно виділити кошти на придбання комп'ютера, оплату інтернету тощо) та інші.

Визначаючи принципи державного регулювання вищої освіти вважаємо, що принцип доступності слід інтерпретувати як забезпечення доступності вищої освіти.

Слід зазначити, що принцип доступності освіти, відповідно до Конституції України, доповнюється принципом безоплатності. Так у ч. 2 ст. 53 цього законодавчого акту зазначено, що «громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі» [5]. Гарантуючи безоплатність здобуття вищої освіти, держава мусить створити належні умови, використовуючи відповідні методи для регулювання цього процесу (бюджетне фінансування, державне замовлення на підготовку фахівців, кредитування тощо).

Окрім принципу доступності, описаного вище, до принципів, на яких ґрунтується державна політика у сфері вищої освіти, ще відносяться: сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя; міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень і прогресивних тради-

цій національної вищої школи; наступності процесу здобуття вищої освіти; державної підтримки підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності, напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної та педагогічної діяльності та інші [10]. Детальніше у Закону України «Про вищу освіту».

У Росії та Молдові до принципів державної політики у сфері вищої освіти на законодавчому рівні закріплено принцип адаптивності системи освіти до рівнів та особливостей розвитку та підготовки здобувачів освіти [1, с. 111]. Вважаємо, використання даного принципу є доцільним, оскільки він враховує відмінності у початкових навиках і вміннях споживачів освітніх послуг, а також особливості їхнього розвитку.

Загалом усі перелічені принципи є важливими для розвитку вищої освіти. Проте для державного регулювання вищої освіти потрібно враховувати і специфіку державного регулювання економіки, оскільки вища освіта є однією із сфер національної економіки.

У науковій літературі досить значна увага приділена принципам державного регулювання економіки, проте єдиного підходу немає. Частіше зустрічаються такі «науковості, погодження інтересів, цілеспрямованості, пріоритетності, системності, комплексності, адаптації, мінімальної достатності, ефективності та порівняльності витрат» [3, с. 39]; «погодженість і обґрунтованість усіх дій у системі державного регулювання економіки; відповідальність за прийняття рішень і кінцеві результати, високий професіоналізм суб'єктів державного регулювання економіки, ефективне використання ресурсів, пріоритетність розв'язуваних проблем, орієнтованість на забезпечення економічного розвитку та на його основі соціального благополуччя для всього населення» [2, с. 23] та інші.

Досить чітко визначені принципи державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності чинним законодавством [11]. До них віднесено: доцільність; адекватність; ефективність; збалансованість; передбачуваність; прозорість і врахування громадської думки. Вважаємо, що саме вони повинні бути у переліку основних принципів державного регулювання вищої освіти.

Як бачимо, на необхідності використання окремих перелічених вище принципів державного регулювання економіки наголошують більшість дослідників. До таких можна віднести: ефективності, системності, адекватності тощо. Вони є надзвичайно важливими і для державного регулювання вищої освіти.

Принцип адекватності полягає в оптимальній відповідності вибраних методів державного регулювання вищої освіти потребам у вирішенні існуючих проблем і реаліям сучасного етапу розвитку зазначеної сфери з урахуванням загальної оцінки соціально-економічного стану держави.

Вдалим доповненням до цього принципу міг би бути, на нашу думку, принцип оптимальності. Він означає вибір і підтримку найефективніших в сучасних умовах шляхів розвитку вищої освіти, які б могли мінімізувати ризики впливу негативних соціально-економічних і політичних явищ і забезпечити ефективне функціонування досліджуваної сфери.

Принцип системності державного впливу передбачає комплексний, системний підхід до вирішення економічних, соціальних, екологічних, зовнішньоекономічних та інших проблем [13, с. 20]. У сфері вищої освіти цей принцип

пов'язаний, у першу чергу, зі складністю системи вищої освіти як об'єкту державного регулювання. Його реалізація передбачає необхідність здійснення комплексного регулювання різними її складовими у поєднанні із регулюванням інших сфер національної економіки. Відірваність вищої освіти від тенденцій ринкового господарства неминуче призводить до перенасиченості ринку праці одними спеціалістами та дефіцитом інших, а також до невідповідності набутих випускниками вищих навчальних закладів компетенцій вимогам роботодавців і розвитку національної економіки.

Принцип ефективності є притаманним для будь якої діяльності, оскільки означає отримання максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів суб'єктів господарювання, громадян і держави. Використання цього принципу у процесі здійснення державного регулювання вищою освітою полягає у створенні державою таких умов, за яких держава, використовуючи мінімально можливий обсяг фінансових ресурсів, могла б забезпечити право громадян на отримання безкоштовної якісної освіти на конкурсній основі, а також таких умов, за яких громадяни мали б можливість оплатити освітні послуги, не відмовляючись від життєво-необхідних товарів і послуг.

Досить важливим для державного регулювання вищої освіти є згаданий вище принцип збалансованості (узгодженості), що полягає у забезпеченні балансу інтересів вищих навчальних закладів, громадян, роботодавців і держави.

Не менш вагомим, особливо в умовах політичної нестабільності, є і принцип передбачуваності. Він означає послідовність у здійсненні регуляторної діяльності у сфері вищої освіти, її відповідність цілям освітньої політики, що дозволить вищим навчальним закладам здійснювати поточне та стратегічне планування своєї діяльності не в авральному порядку.

Як уже зазначалось раніше, задля ефективного функціонування вищої освіти, підвищення конкурентоспроможності її послуг у глобалізованому світі знань і технологій, держава повинна виконувати ті функції, які не може забезпечити освітній ринок і які необхідні задля найнайповнішої реалізації соціокультурної функції держави. В цьому і полягає принцип мінімальної достатності.

Варто зазначити, що однією із головних проблем сучасності є нерівність. Серед основних її наслідків Е.М. Лібанова відмічає консервування бідності, макроекономічну нестабільність, звуження можливостей економічного зростання і поширення корупції, тотальну недовіру до влади. «Відсутність можливості здобути якісну освіту прирікає дітей з бідних родин на нижчі шанси знайти прийнятну роботу і, зрештою, прирікає на бідкування у вже дорослому житті. Бо навіть в Україні (де значна частина населення з вищою освітою працює не за спеціальністю або на робочих місцях, що не потребують високої кваліфікації) від 1999 року спостерігається сталий прямиий зв'язок між рівнем освіти і рівнем доходів» [6].

Через значну диференціацію доходів населення України, значна його частина немає достатніх ресурсів для отримання будь-якої професійної освіти, не говорячи вже про вищу. У 2015 р. частка таких домогосподарств, за даними Державного комітету статистики України, порівняно із 2013 р. зросла на 1,3 в.п. і досягла рівня 8 %. При цьому, протягом 2007—2015 рр. гірша ситуація спостерігалась у сільських домогосподарствах.

Виходячи з наведеного, а також враховуючи аналіз дотримання принципу доступності, вважаємо, що державне регулювання у сфері вищої освіти повинне здійснюватись на основі принципу справедливості. Його сутність полягає в тому, що ринок виявляє нерівність людей щодо доступності послуг вищої освіти, а держава за допомогою відповідних регуляторів має коригувати цю ситуацію з метою встановлення певної справедливості. Це здійснюється, наприклад, через надання пільг при вступі за державним замовленням дітям-сиротам та іншим категоріям соціально-вразливих верств населення.

Не применшуючи ролі згаданих принципів, вважаємо, що основоположним принципом державного регулювання вищої освіти є принцип верховенства права. «Цей принцип властивий для будь-якої діяльності й утверджений Конституцією України. Функціонування принципу верховенства права охоплює механізм забезпечення надійності та передбачуваності, який ґрунтується на нормі «управління згідно із законом». Тобто державні органи діють відповідно до чинного законодавства, а тому приймають рішення з дотриманням загальних правил і принципів»[8, с. 77].

Наступним є принцип доцільності, який полягає у науковому обґрунтуванні необхідності державного регулювання відповідних процесів чи діяльності у сфері вищої освіти з метою забезпечення ефективного функціонування та розвитку цієї сфери або вирішення існуючої проблеми.

Повертаючись до принципів державного регулювання економіки, хочемо звернути увагу на їх перелік, визначений М.В. Вергун і П.В. Маслаком. Вчені, окрім принципів ефективності, стабільності, системності, адекватності, справедливості, які вже згадувались, виокремлюють ще принцип поступовості та етапності; принцип оптимального поєднання адміністративно-правових та економічних важелів, а також принцип забезпечення єдності стратегічного і поточного державного регулювання та його оперативності.

Характеризуючи принцип оптимального поєднання адміністративно-правових та економічних важелів, вони зазначають, що «адміністративні методи макроекономічного регулювання мають гарантувати формування оптимальної відтворювальної структури. Економічні важелі застосовуються з метою стимулювання ефективного використання ресурсів, виробничої та інвестиційної діяльності, розв'язання соціальних проблем. Передбачається також використання економічних механізмів і регуляторів у ході прийняття управлінських рішень» [1, с. 51]. Вважаємо, що така характеристика зазначеного принципу не повністю відповідає його назві та змісту. Крім того, на нашу думку, цей принцип не є доцільним, оскільки практично всі економічні методи державного регулювання економіки, в тому числі і вищої освіти, як і адміністративні, базуються на правовій основі і тому без їх поєднання регулювання просто неможливе.

Не достатньо обґрунтована і доцільність використання в державному регулюванні економіки принципу поступовості та етапності, який, за ствердженням науковців [1, с. 51], полягає у зміні командно-адміністративних регуляторів на економічні в міру того, як здійснюватимуться процеси роздержавлення, приватизації чи стабілізації. Вважаємо, що ці завдання покликані виконувати описані вище принципи адекватності та оптимальності. Все це стосується і регулювання сфери вищої освіти.

А от принцип забезпечення єдності стратегічного і поточного державного регулювання та його оперативності є, на нашу думку, доречним. Сьогодні в Україні має місце існування різного роду стратегій, довгострокових планів, програм, які часом не узгоджені між собою та змінюються залежно від політичного волі тих, хто в даний час перебуває при владі. Доповненням до цього може бути принцип поєднання пріоритетності освіти з досяжністю стратегічних цілей розвитку держави.

Також, на нашу думку, до принципів державного регулювання вищої освіти слід віднести принцип професіоналізму кадрового складу суб'єктів регулювання, який сьогодні, є надзвичайно актуальним. Він полягає у тому, що відповідальні посади в державних органах влади мають бути зайняті особами, які пройшли конкурсний відбір через відкриту і неупереджену процедуру. Його дотримання сприятиме виконанню інших принципів і розвитку вищої освіти.

Варто віднести до переліку згаданих вище принципів і ті, які властиві належному урядуванню (Біла книга Європейського урядування, 2001) [16], а саме: відкритість, участь, відповідальність, ефективність і відповідність (узгодженість). Про деякі з них ми вже згадували вище.

Зупинимось на відкритості, участі та відповідальності. Принцип відкритості випливає з конституційно проголошеного права громадян «брати участь в управлінні державними справами...» та рівного права «доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування»[5]. Його доповненням є принцип прозорості на основі якого повинна здійснюватись будь-яка діяльність держави, оскільки «без прозорості як належної обізнаності громадян та їхніх колективів з обумовленістю та змістом діяльності органів державної влади у сфері вищої освіти неможливий свідомий і результативний вплив громадськості на цю діяльність» [7, с. 77].

Ще один принцип — принцип соціального партнерства. Суть цього принципу полягає у проведенні взаємних консультацій між органами державної влади, вищими навчальними закладами та споживачами послуг вищої освіти щодо вирішення проблем і визначення перспектив розвитку вищої освіти. Даний принцип передбачає дотримання рівноправності сторін при прийнятті відповідних рішень, обов'язковості виконання домовленостей всіма учасниками переговорів, а також відповідальність сторін за виконання прийнятих зобов'язань

Підсумовуючи все наведене, зауважимо, що ми не ставили собі за мету віднайти в науковій літературі та чинному законодавстві всі варіанти інтерпретації основних принципів державного регулювання. Нашою метою було визначити ті принципи, без яких державне регулювання вищої освіти буде недостатньо ефективним.

Висновки. Таким чином, до основних принципів державного регулювання вищої освіти пропонуємо відносити: верховенства права; доцільності; забезпечення доступності вищої освіти; відкритості і прозорості; системності; збалансованості (узгодженості); соціального партнерства; забезпечення єдності стратегічного і поточного державного регулювання та його оперативності; принцип поєднання пріоритетності освіти з досяжністю стратегічних цілей розвитку держави; принцип адаптивності системи освіти до рівнів та особливостей роз-

виту та підготовки здобувачів освіти; професіоналізму, справедливості, мінімальної достатності та ефективності.

Вважаємо, що визначені нами принципи державного регулювання вищої освіти дозволять обґрунтованіше підійти до вибору методів і форм успішного впливу держави на зазначену сферу діяльності, розробити безпосередні інструменти регулювання. Їх виконання сприятиме дотриманню принципів розвитку освіти.

Література

1. *Вергун М. Г.* Державне регулювання економіки та управління : підручник / М. Г. Вергун, П. В. Маслак. — Житомир : Жашківська поліграфія, 2012. — 202 с.
2. *Гриньова В.М.* Державне регулювання економіки : [підручник] / В.М. Гриньова, М.М. Новікова. — К.: Знання, 2008. — 398 с.
3. *Дідківська Л. І.* Державне регулювання економіки : навч. посіб. / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. — 5-те вид. — К. : Знання, 2006. — 213 с.
4. *Колот А.М.* Вища освіта як чинник формування людського капіталу: сучасний стан, тенденції розвитку / А.М. Колот // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. — 2007. — Вип. 4. — С. 12—16.
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР у редакції від 15.05.2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254_k/96-вр
6. *Лібанова Е.М.* Україна: глибина нерівності / Е.М. Лібанова // Дзеркало тижня. Україна №35 (1 жовтня 2016) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://gazeta.dt.ua/internal/ukrayina-glibina-nerivnosti-.html>
7. *Лопушняк Г. С.* Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України [Текст] : монографія / Г. С. Лопушняк. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. — 372 с.
8. *Лопушняк Г. С.* Принципи формування та реалізації державної соціальної політики / Г. С. Лопушняк // Актуальні проблеми державного управління. — Вип. 1 (37), 2010. — С. 75—84.
9. *Лопушняк Г.С.* Соціально-економічні проблеми розвитку освіти / Г.С. Лопушняк // Галицький економічний вісник. — 2011. — № 3 (31). — С. 56 — 66.
10. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>
11. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від від 11.09.2003 № 1160-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>
12. Словник іншомовних слів [Текст] / укл. : С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. — К. : Наукова думка, 2000. — 680 с.
13. *Третяк Г.С.* Державне регулювання економіки та економічна політика [Текст]: навч. посіб. / Г. С. Третяк, К. М. Бліщук. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. — 128 с.
14. European Governance. A White Paper. Commission of the European Commission. COM (2001) 428 final. Brussels, 2001. — P. 35 [Online], available at: www.coe.int (Accessed 14 June 2017)

References

1. Verhun, M. H. (2012) Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky ta upravlinnya [State regulation of economy and management], Zhashkivs'ka polihrafiya, Zhytomyr, Ukraine.
2. Hryn'ova, V.M. and Novikova, M.M. (2008) Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky [State regulation of the economy: textbook], Znannya, Kyiv, Ukraine.
3. Didkivs'ka, L. I. and Holovko, L. S. (2006) Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky : navch. posib. 5-ed. [State regulation of the economy: teaching. Manual], Znannya, Kyiv, Ukraine.
4. Kolot, A.M. (2007) "Higher education as a factor in the formation of human capital: the current state, trends of development", *Visnyk Prykarpat's'koho universytetu. Ekonomika*, Vol. 4, pp.12-16.
5. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine " The Constitution of Ukraine" from 28.06.1996 № 254к/96-BP In edition from 15.05.2014 [Online], available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254_k/96-bp (Accessed 14 June 2017)
6. Libanova, E.M. (2016) "Ukraine: the depth of inequality" *Dzerkalo tyzhnya*. No 35, [Online], available at: https://gazeta.dt.ua/internal/ukrayina-glibina-nerivnosti-_.html (Accessed 14 June 2017)
7. Lopushnyak, H. S. (2011) Derzhavna sotsial'na polityka yak peredumova ekonomichnoho rozvytku Ukrayiny [State social policy as a prerequisite for the economic development of Ukraine], LRIDU NADU, L'viv, Ukraine.
8. Lopushnyak, H. S. (2010) "Principles of the formation and implementation of state social policy", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya*, Vol. 1 (37), pp. 75—84.
9. Lopushnyak, H. S. (2011) "Socio-economic problems of education development", *Halyts'ky ekonomichnyy visnyk*. no 3 (31). pp. 56 — 66.
10. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine "On Higher Education" from 01.07.2014 p. no 1556-VII [Online], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2> (Accessed 14 June 2017)
11. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine "On the Principles of Regulatory Policy in Economic Activity", from 11.09.2003 no 1160-IV [Online], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1160-15> (Accessed 14 June 2017)
12. Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words] (2000) compilers Morozov, S. M., Shkaraputa, L. M., Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.
13. Tretyak, H. S. and Blishchuk, K. M. (2011) Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky ta ekonomichna polityka [State regulation of the economy and economic policy], LRIDU NADU, L'viv, Ukraine.
14. European Governance. A White Paper. Commission of the European Commission. COM (2001) 428 final. Brussels, 2001. — P. 35 [Online], available at: www.coe.int (Accessed 14 June 2017)

Стаття надійшла до редакції 14.06.17 р.